

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporära kostnadsstöd för jordbruket och vattenbruket

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om temporära kostnadsstöd för jordbruket och vattenbruket. Med stöd av lagen betalas det ut kostnadsstöd som delvis kompenserar de ökade produktionskostnaderna inom jordbruket och vattenbruket till följd av höjningen av priset på gödselmedel och el. Höjningen av producentpriserna har endast delvis täckt de ökade produktionskostnaderna. Kostnadsstöden bidrar till att säkerställa en fortsatt inhemsk produktion och att försörjningsberedskapen bevaras i en situation där produktionens lönsamhet och verksamhetsutövarnas likviditet har försämrats.

Kostnadsstöd för el och gödselmedel kan beviljas som statligt stöd enligt Europeiska kommissionens meddelande om en tillfällig krisram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin till följd av Rysslands angrepp mot Ukraina utifrån en separat anmälan till kommissionen. Kostnadsstöd kan betalas för elenergi som inom jordbruket och vattenbruket till ett belopp av högst 50 000 euro per stödmottagare och för gödselmedel som används för frilandsodling av jordbruks- och trädgårdsväxter till ett belopp av högst 35 000 euro per stödmottagare. När stöd beviljas ska dessutom de begränsningar för beviljande av stöd som hänför sig till den tillfälliga krisramen avseende Ukraina beaktas, såsom stödets maximibelopp per stödmottagare. Stöd kan beviljas för jordbruk till ett belopp av högst 250 000 euro per stödmottagare och för fiskerinäring till ett belopp av högst 300 000 euro per stödmottagare. Vid beräkningen av det sammanlagda maximibeloppet på 2 miljoner euro beaktas allt stöd som ett enskilt företag och företag inom samma koncern har fått och som har beviljats med stöd av kommissionens beslut om statligt stöd enligt den tillfälliga krisramen avseende Ukraina.

Det föreslås att Statskontoret ska vara statsbidragsmyndighet.

Propositionen hänför sig till tilläggsbudgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt och gälla till och med den 31 december 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Kommissionens meddelande 2022/C 426/01	3
1.3 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	4
2.1 Jordbruket.....	4
2.2 Vattenbruk.....	6
2.3 Åtgärderna för säkerställande av försörjningsberedskapen och främjande av den gröna omställningen våren 2022	6
2.4 Utgångspunkter för beredningen av stödet.....	7
3 Målsättning	10
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	11
4.1 De viktigaste förslagen.....	11
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	13
5 Remissvar	16
6 Specialmotivering	18
7 Ikraftträdande.....	22
8 Förhållande till andra propositioner.....	23
8.1 Samband med andra propositioner.....	23
8.2 Förhållande till budgetpropositionen	23
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	23
9.1 Jämlikhet	23
9.2 Skydd för personuppgifter.....	24
LAGFÖRSLAG	26
Lag om temporära kostnadsstöd för jordbruket och vattenbruket.....	26

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Syftet med de föreslagna kostnadsstöden är att stödja aktörer som yrkesmässigt bedriver primär jordbruksproduktion och vattenbruk och vars ekonomiska förutsättningar för fortsatt produktion har försämrats på grund av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och/eller de ekonomiska sanktioner som införts. Följderna av dessa märks särskilt i form av höga priser på insatsvaror och råvaror för dem. Höjningen av producentpriserna har kompenserat endast en del av de ökade produktionskostnaderna, och därför har produktionens lönsamhet och företagens likviditet försvagats.

1.2 Kommissionens meddelande 2022/C 426/01

Enligt kommissionens meddelande 2022/C 426/01 om en tillfällig krisram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin till följd av Rysslands angrepp mot Ukraina, nedan *krisramen avseende Ukraina*, är statligt stöd särskilt motiverat och kan, under en begränsad period, förklaras förenligt med den inre marknaden på grundval av artikel 107.3 b i EUF-fördraget om det tjänar till att avhjälpa likviditetsbristen för företag som direkt eller indirekt påverkas av den allvarliga störning i ekonomin som orsakats av Rysslands väpnade angrepp mot Ukraina, de sanktioner som införts av EU eller dess internationella partner, samt de ekonomiska motåtgärder som till exempel Ryssland vidtagit. Medlemsstaterna måste visa att de statliga stödåtgärder som anmäls till kommissionen och som omfattas av detta meddelande är nödvändiga, lämpliga och proportionella för att avhjälpa en allvarlig störning i den berörda medlemsstatens ekonomi och att samtliga krav i detta meddelande är uppfyllda. När stöd beviljas ska de begränsningar för beviljande av stöd som hänför sig till den tillfälliga krisramen avseende Ukraina beaktas, såsom stödets maximibelopp per stödmottagare. Stöd kan beviljas för jordbruk till ett belopp av högst 250 000 euro per stödmottagare och för fiskerinäring till ett belopp av högst 300 000 euro per stödmottagare. Vid beräkningen av det sammanlagda maximibeloppet på 2 miljoner euro beaktas allt stöd som ett enskilt företag och företag inom samma koncern har fått och som har beviljats med stöd av kommissionens beslut om statligt stöd enligt den tillfälliga krisramen avseende Ukraina.

När medlemsstaterna beviljar samma stödmottagare lån eller garantier både enligt den tillfälliga ramen för statligt stöd med anledning av covid-19-pandemin och enligt det meddelandet, och när det totala lånebeloppet beräknas på grundval av stödmottagarens egna likviditetsbehov, måste medlemsstaterna se till att dessa likviditetsbehov täcks med stöd endast en gång (artikel 107.2 b i EUF-fördraget). Stödet ska beviljas senast den 31 december 2023.

Stödet för den primära jordbruksproduktionen får inte vara bunden till priset på eller mängden av produkter som släpps ut på marknaden. Stöd till företag inom fiskeri- och vattenbrukssektorn får inte användas för de ändamål som räknas upp i artikel 1.1 a—k i kommissionens förordning (EU) nr 717/2014 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse.

De föreslagna kostnadsstöden är en åtgärd enligt punkt 2.1 i krisramen avseende Ukraina. Införandet av stöden förutsätter att Europeiska kommissionen underrättas och att kommissionen godkänner stödet innan det verkställs. Länk till stödramen på engelska: https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-10/C_2022_7945_1_EN_ACT_part1_v5.pdf

1.3 Beredning

Regeringspropositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid jord- och skogsbruksministeriet. Statskontoret har deltagit i beredningen av propositionen. Utkastet till propositionen har varit ute på remiss den 10–17 januari 2023. Utkastet har varit offentligt framlagt i statsrådets projektportal med identifieringskod MMM002:00/2023 och alla intresserade instanser har kunnat yttra sig i ärendet. Följande instanser har särskilt ombetts att lämna utlåtande om propositionen: Justitieministeriet, finansministeriet, arbets- och näringsministeriet, miljöministeriet, Statskontoret, Naturresursinstitutet, Livsmedelsverket, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Finlands Fiskodlarförbund rf, Kauppapuutarhaliitto–Handelsträdgårdsförbundet ry och Pellervon taloustutkimus PTT ry. Därutöver har utlåtanden lämnats av Skatteförvaltningen, Suomen Vuohiyhdistys ry, Finlands naturskyddsförbund rf, Förbundet för Ekologisk Odling rf, Valio Oy, Animalia ry, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Österbotten, Djurskyddet Finland rf, Livsmedelsindustriförbundet rf, Egentliga Finlands förbund, Finlands Pälsdjursuppfödarens Förbund rf, MTK-Etelä-Pohjanmaa ry och två privatpersoner. På grund av ärendets brådskande natur har remisstiden varit kortare än normalt.

Beredningsdokumenten till regeringspropositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://mmm.fi/sv/projekt2?tunnus=MMM002:00/2023>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Jordbruket

Bakom det försvårade läget inom jordbruket ligger en långvarig svag lönsamhet inom jordbruksproduktionen, den låga skörden under tillväxtperioden 2021 samt förändringar på den globala livsmedels- och insatsmarknaden, vilket har lett till att priserna har stigit sedan hösten 2021. Producentpriserna reagerar med lång fördröjning på de ökade produktionskostnaderna, vilket har försvagat produktionens lönsamhet och gårdsbruksenheternas likviditet.

Fastän producentpriserna redan har stigit på många produkter har det skett med lång fördröjning, vilket gör att gårdarna redan har en produktionsperiod med svag prisrelation bakom sig, som började hösten 2021. Produktionens kontinuitet äventyras när lönsamheten försämras samtidigt som produktionen rentav blir förlustbringande. Förändringar inom jordbruksproduktionen har också multiplikatoreffekter på hela livsmedelskedjan.

Under hösten 2022 ledde tillgången på naturgas och dess prisnivå i EU till att det inte var lönsamt att framställa ammoniak för tillverkning av kvävegödsel inom EU-området och att man vid tillverkningen av gödselmedel tvingades importera ammoniak. Av denna anledning blev EU:s gödselindustri tvungen att fatta upphandlingsbeslut och därmed sammanhängande produktionsbeslut för varje enskilt råvaruparti, vilket ledde till avbrott i försäljningen. I januari 2023 verkar tillgången på naturgas under vintern 2023 vara tryggad inom EU-området för alla användningsändamål. Samtidig har priset på naturgas sjunkit jämfört med toppnivåerna under hösten. Av denna anledning har också priserna på kvävegödselmedel sjunkit och EU:s interna produktion kommit i gång igen.

Både när det gäller växtodlings- och husdjursgårdar finns det sådana som fortfarande inte har skaffat en del av gödselmedlen för vegetationsperioden 2023. Osäkerheten i fråga om utvecklingen på gödselmedelsmarknaden under de kommande månaderna är stor. Utbudet inom bassortimentet av gödselmedel på den finländska marknaden beräknas räcka till också för vegetat-

ionsperioden 2023, eftersom alternativa kanaler för råvarudistribution och länder för råvaruimport med tanke på produktionen av gödselmedel har hittats. Problemet är fortfarande framför allt den historiskt höga prisnivån, och tidpunkten för inköpen är mycket utmanande för odlarna. Även om prisnivån i början av året har sjunkit något är den fortfarande dubbelt så hög jämfört med vad den var före energikrisen. Växtodlingsgårdarna måste fatta odlingsbeslut och skaffa gödselmedel och andra insatsvaror inför vegetationsperioden 2023 senast i början av 2023 när likviditeten tillåter det och då det ännu inte finns uppgifter om vilka producentpriserna kommer att vara hösten 2023. På grund av de betydande väder- och produktionsrisker som alltid hänförs till växtodling kan det hända att odlarna på grund av de mycket dyra satsningarna bereder sig genom att till exempel minska odlingsarealen för de mest väderkänsliga odlingsväxterna, såsom protein- och oljeväxter, sockerbeter och frilandsgrönsaker.

År 2021 var den sammanlagda elförbrukningen inom jordbruket och vattenbruket cirka 1 600 gigawattimmar, varav växthusproduktionen stod för drygt 600 gigawattimmar. Elkostnadernas genomsnittliga andel av växthusföretagens produktionskostnader uppgick till nästan 17 procent år 2021. El går i synnerhet åt för den ljusexponering som krävs i växthusen på grund av att dygnets ljusa timmar är så få under vintern. När det gäller uppvärmningen av växthusen är elens betydelse liten. Inom jordbruket var elens andel i genomsnitt 2,6 procent av produktionskostnaderna.

Enligt en uppskattning på basis av medelpriset på el år 2021 (7 cent per kilowattimme) uppgick jordbrukets elkostnader till cirka 113 miljoner euro (exklusive överföringsavgift). Genomsnittspriset för el 2022 var mer än dubbelt så högt som 2021. Enligt uppskattningar uppgick de totala kostnaderna för elförbrukningen 2022 till cirka 248 miljoner euro, varvid den kalkylerade kostnadsökningen inom primärproduktionen blir cirka 135 miljoner euro. I kostnaderna har återbäringen av energiskatt på el, som 2021 var 18 miljoner euro, inte beaktats. Inom yrkesmässig växthusodling och yrkesmässigt vattenbruk kan el enligt skatteklass II användas, vilket är den lägsta skattesats som EU-rättsakterna tillåter. Företag inom övrig jordbruk och trädgårdsodling kan ansöka om återbäring av energiskatt på elskatten. På så sätt sjunker det betalda skattebeloppet för återbäring till samma nivå som för elström enligt skatteklass II.

En uppskattning på basis av futurpriserna ¹ på elenergi ger ett medeltal för elpriset för perioden 1.10.2022—31.3.2023 på cirka 23 cent per kilowattimme. Uppskattningen grundar sig på de faktiska priserna per månad 2022 och derivatpriserna under det första kvartalet enligt beräkningarna i slutet av december. ¹Om man utgår ifrån att elförbrukningen förblir på samma nivå som 2021 föranleder den kalkylerade prishöjningen en ökning på cirka 130 miljoner euro för primärproduktionen under den planerade stödperioden. Enligt uppskattningar är så mycket som hälften av de yrkesutövare som bedriver jordbruk sådana som har ett gällande avtal med fast elpris åtminstone till utgången av den föreslagna stödperioden (1.10.2022—31.3.2023). De övriga företagen har ett avtal med rörligt elpris, ett elavtal som gäller tills vidare eller något annat avtal. Det är svårt att bedöma effekten av de förhöjda elkostnaderna under den planerade stödperioden, eftersom de är starkt beroende av priset på elenergi vintern 2022–2023 och av andelen avtal med fast elpris.

Att betala ut ett stöd för kostnaderna för elenergi kan teoretiskt sett öka efterfrågan på el och därmed höja elpriset för andra användare. Ett stöd som är inriktat på den framtida elförbrukningen gör elförbrukningen förmånligare och kan öka efterfrågan jämfört med en situation där något stöd inte skulle betalas. På basis av de simuleringar som gjorts utifrån uppgifterna om

---

¹ Futurpriset på elenergi är det pris som säljare och köpare på grossistmarknaden för el kommer överens om vid handeln med el.

grossistmarknaden för el skulle ett elstöd för dem som bedriver jordbruk höja kostnaderna för andra elköpare med cirka 20–50 procent av kostnaderna för elstödet i fråga. Detta skulle exempelvis innebära att om det på basis av jordbruksidkarnas kommande elförbrukning betalas stöd på 50 miljoner euro, skulle kostnaderna för andra elköpare öka kalkylmässigt med 1025 miljoner euro.

Av denna anledning föreslås det att elstödet ska basera sig på tidigare elförbrukning, varvid dess inverkan på andra elanvändare sannolikt blir mycket liten. Att inverkan blir liten beror på att det för dem som bedriver jordbruk är lika lönsamt att minska sin elförbrukning vare sig de får stöd eller inte, dvs. efterfrågan på el inom jordbruket skulle knappast öka till följd av stödet.

2.2 Vattenbruk

För att säkerställa en jämlik behandling av aktörerna inom primärproduktionen föreslås det att också det yrkesmässiga vattenbruket ska omfattas av elstödet. Elkostnadernas andel av kostnaderna för företagen inom vattenbruket varierar kraftigt. Energiintensiva produktionsformer inom vattenbruket är odling i recirkulerande system och yngeluppfödning där energi går åt till uppvärmning och återvinning av vatten. I anläggningar med recirkulerande vattensystem uppgick elens andel av produktionskostnaderna före höjningen av elpriset till cirka 15 procent och vid yngeluppfödningen till cirka 4–5 procent. Lönsamhetsproblem vid yngeluppfödning återspeglas direkt på produktionen av matfisk, om det inte finns tillgång till inhemskt sjukdomsfritt yngelmaterial för fortsatt odling 2023. Under de senaste åren har det gjorts stora investeringar i fiskodlingar med recirkulerande vattensystem som belastar vattendragen endast i liten utsträckning.

Enligt uppskattning uppgick vattenbruksföretagens årliga elförbrukning till cirka 30–35 gigawattimmar 2021. Elstödet för vattenbruk kan förmodas gå till de företag som bedriver yngeluppfödning eller fiskodling med recirkulerande vattensystem där elkostnaderna utgör en betydande del av företagets produktionskostnader. Stödet beräknas inte gå till traditionell matfiskodling på havsområdet eller till odling i dammar med naturligt foder.

Vattenbrukets lönsamhet har varierat kraftigt beroende på naturförhållandena och världsmarknadspriserna på lax. År 2020 var verksamheten vid anläggningar med traditionell nätkasseteknik lönsam liksom även yngelanläggningar. Däremot var den genomsnittliga lönsamheten för anläggningar med recirkulerande vattensystem starkt negativ. Resultatet påverkas i betydande utsträckning av att stora anläggningar som har inlett sin verksamhet befinner sig i uppbyggnadsfasen och de utvecklingsfaser som hänför sig till uppstarten av verksamheten. Lönsamheten hos medelstora anläggningar med recirkulerande vattensystem som varit i drift länge är svag, men anläggningarna har uppnått en positiv lönsamhetsnivå.

En kraftigare prisstegring på fiskprodukter än på andra livsmedel har minskat efterfrågan och fiskkonsumtionen förutspås ha minskat betydligt 2022. De betydande förändringarna på såväl världsmarknaden som den inhemska marknaden för fisk har lett till osäkerhet i primärproduktionen av fisk samt i förädlingen av och handeln med fisk. Läget bedöms vara fortsatt instabilt.

2.3 Åtgärderna för säkerställande av försörjningsberedskapen och främjande av den gröna omställningen våren 2022

För att trygga försörjningsberedskapen våren 2022 fattade ministerarbetsgruppen för beredskap beslut om en stödhet bestående av åtgärder med snabb verkan och åtgärder för en grön omställning på lång sikt i syfte att minska jordbrukets beroende av importerade fossila insatsvaror, såsom energi och gödselmedel. Under 2022 har det under olika huvudtitlar i budgeten anvisats

finansiering på sammanlagt cirka 225 miljoner euro för åtgärder som syftar till att förbättra gårdarnas lönsamhet och likviditet samt finansiering på sammanlagt 63 miljoner euro för åtgärder på lång sikt. I budgetpropositionen för 2023 föreslås det under olika huvudtitlar finansiering på sammanlagt 53,5 miljoner euro för långfristiga åtgärder. Med anslagen främjas bl.a. biogasproduktion, återvinning av näringsämnen och självförsörjning samt investeringar i gödselbehandling och koldioxidbindning.

2.4 Utgångspunkter för beredningen av stödet

På uppdrag av den av statsrådet tillsatta ministerarbetsgruppen för beredskap inleddes beredningen av ett kostnadsstöd för gödselmedel. Syftet med stödet är att säkerställa gårdarnas ekonomiska möjligheter att skaffa de gödselmedel som är en förutsättning för att lyckas med odlingen under vegetationsperioden 2023. Vid beredningen av modellen för stödet bör det säkerställas att stödmottagarna behandlas lika oberoende av i vilket skede gödselmedlen anskaffas.

Inom EU:s jordbrukssektor har det redan under den senare hälften av 2021 funnits en oro för hur de höjda priserna på och tillgången till gödselmedel påverkar odlingens lönsamhet, produktionsarealen och skördemängderna. I Finland steg det genomsnittliga priset på gödselmedel från cirka 300 euro per ton sommaren 2021 till över det dubbla fram till sommaren 2022, och under hösten 2022 steg priset när det var som högst till mer än 1 000 euro per ton. Priserna på gödselmedel har sjunkit något från den högsta nivån i början av 2023, men den fortsatt ovanligt höga nivå ger trots det anledning till oro. Situationen i januari 2023 ser i fråga om tillgången till gödselmedel positiv ut.

Bakgrunden till situationen är energikrisen i EU som beror på Rysslands angrepp mot Ukraina, i synnerhet tillgången på naturgas och det höga priset på den. Tillverkarna av gödselmedel i EU har varit tvungna att söka nya leverantörer av råvaror som tidigare importerats från Ryssland och Vitryssland. Läget på gödselmedelsmarknaden stramas åt av att det globalt endast finns ett begränsat antal leverantörer av de råvaror som behövs för gödselmedelstillverkning. Situationen i fråga om tillgången på gödselmedel och de stigande priserna är densamma såväl inom EU som globalt. Gödselmedelsindustrin i Finland berörs av den internationella marknaden och det som sker på den på grund av sin ägarstruktur och anskaffningen av råvaror på marknaden.

Det är svårt att på förhand försäkra sig om att de anslag som anvisas för stöd för gödselmedel helt och hållet gagnar jordbrukarna. Det är möjligt att det stöd som betalas ut till dem delvis överförs till priset på gödselmedel, dvs. i praktiken kan priset på de gödselmedel som säljs på den finländska marknaden vara högre än de skulle varit utan stödet. Effektiviteten i inkomstöverföringar till detta slag av stöd för ekonomiska insatser är allmänt taget inte särskilt god. Den ekonomiskt mest effektiva användningen av gödselmedel kan snedvridas, eftersom insatsvarorna med hjälp av stödåtgärder görs förmånligare än de annars skulle vara. På marknaden för insatsvaror kan det offentliga stödet styra tillverkarnas och försäljarnas prissättning av varorna, i synnerhet tids- och marknadsföringsmässigt. Av dessa orsaker kan nyttan av stödet för en yrkesmässig jordbrukare vara betydligt mindre än det stöd som betalats ut. Marknadsområdet för i synnerhet oorganiska gödselmedel är världsomspännande, så de eventuella skadliga effekterna av Finlands stödåtgärder har bedömts vara rätt begränsade med hänsyn till andra områden. Det temporära stödet för anskaffning av gödselmedel är som stödform inte ett långvarigt stöd, utan avsikten är att uppmuntra odlarna att inför vegetationsperioden 2023 skaffa gödselmedel som de annars skulle låta bli att skaffa, vilket i sin tur skulle synas i minskade odlingsarealer och/eller lägre skördenivåer.

Prisstödet till gödselmedelspriserna kan i viss mån begränsas genom att man som stödgrund väljer uppgifter som inte hänför sig till framtida anskaffningar. Om man väljer en sådan strategi

går möjligheten att rikta stödet till de jordbrukare som ännu inte har skaffat gödselmedel och som man uttryckligen försöker sporra till att göra det förlorad. Därför föreslås det att mängden gödselmedel som skaffas för den kommande tillväxtperioden och priset på dem ska användas som grund för stödmodellen.

Med tanke på odlingsbesluten om växtproduktion 2023 försvåras situationen förutom av att gödselmedlen är dyra också av osäkerheten om producentpriserna hösten 2023. Gårdarna har inte på samma sätt som under vegetationsperioden 2022 tillgång till gödselmedel som skaffats före den kraftiga prisstegringen. Enligt bedömningar har en betydande del av gödselmedlen för vegetationsperioden 2023 ännu inte skaffats på grund av att både växtodlings- och husdjursgårdar nyligen har bärgat skörden för innevarande år och på grund av att osäkerheten i fråga om prisnivån under de kommande månaderna är så stor. Utbudet inom bassortimentet av gödselmedel på den finländska marknaden beräknas räcka till också för vegetationsperioden 2023. Problemet är framför allt den historiskt höga prisnivån, och tidpunkten för inköpen är mycket utmanande för odlarna.

I Finland används årligen cirka 600 000 ton oorganiska gödselmedel. Näringsinnehållet i gödselmedlen varierar mycket beroende på fabrikat, användningsändamål och tillväxtskede, och näringsinnehållet i t.ex. organiska gödselmedel är mycket begränsat. Näringsinnehållet i oorganiska kvävegödselmedel och gödselmedelsblandningar som innehåller kväve, fosfor och kalium är däremot mycket högt. Beroende på näringsinnehållet varierar priset på gödselmedlen betydligt. Om man uppskattar att det genomsnittliga priset på anskaffade gödselmedel hade uppgått till cirka 500 euro per ton inför vegetationsperioden 2022, skulle kostnaderna för gödselmedel inom jordbruket ha uppgått till sammanlagt cirka 300 miljoner euro. Priserna på de gödselmedel som finns att tillgå för vegetationsperioden 2023 har varierat kraftigt. Om man antar att det genomsnittliga priset på gödselmedel hade stigit till 900 euro per ton, skulle kostnaderna för gödselmedel inom jordbruket ha stigit med 240 miljoner euro jämfört med året innan.

Utöver kostnadsstöd för gödselmedel föreslås det att kostnadsstöd också ska beviljas för att partiellt kompensera höjningen av priset på el som köpts för företagsverksamhet. Särskilt energiintensiva sektorer, såsom växthusproduktion och vattenbruk, lider av prisökningen på el. Enligt Naturresursinstitutets förhandskalkylerade lönsamhetsbokföring för 2022 (2022f) uppgick elens andel i genomsnitt till 2,6 procent av produktionskostnaderna. Störst var andelen inom växthusproduktionen (16,8 procent). Inom djurhållningen är andelen i storlekskategorin 1–1,5 procent (tabell 1). Utifrån de förhandskalkylerade resultaten för 2022 utgör elkostnaderna i genomsnitt 44 procent av företagarinkomsterna. På exempelvis mjölkgårdarna utgör de 90 procent och på spannmålgårdarna 11,6 procent av företagarinkomsterna.

Tabell 1. Elkostnader, elens andel av produktionskostnaderna och företagarinkomsterna 2020 och 2022f (Källa: Naturresursinstitutet)

	2020			2022f		
	Elkostnader, €/företag/år	Elkostnader, kostnadernas andel av produktionskostnaderna, %	Företagarinkomster, €/företag/år	Elkostnader, €/företag/år	Elkostnader, kostnadernas andel av produktionskostnaderna, %	Företagarinkomster, €/företag/år

Gårdar med spannmål, oljeväxter och proteingrödor	1 400	1,5	3 700	1 800	1,6	15 400
Övriga växtodlingsgårdar	1 400	1,7	6 200	1 900	1,8	5 100
Växthusföretag	118 500	16,6	101 100	179 700	16,8	55 700
Gårdar med frilandsodling av trädgårdsväxter	8 400	2,2	90 300	8 300	2,8	113 700
Mjölkgårdar	7 400	1,9	45 800	9 900	1,6	11 000
Övriga nötboskapsgårdar	4 300	1,3	28 000	5 600	1,0	-300
Gårdar med får, getter och betesboskap	2 800	1,5	22 200	3 600	1,5	-3 100
Svingårdar	11 800	1,7	60 300	16 100	1,5	62 200
Fjäderfågårdar	11 700	1,1	125 800	15 200	0,9	53 600
Gårdar med blandad produktion	4 900	1,5	41 000	6 900	1,4	74 000
Genomsnitt	5 500	2,6	21 600	7 700	2,6	17 500

Elkostnadernas andel av kostnaderna inom fiskerihushållningen varierar kraftigt. Inom fiskodlingen är odling i recirkulerande vattensystem och yngeluppfödning sådana energiintensiva produktionsformer som kräver energi för uppvärmning och återanvändning av vatten. I anläggningar med recirkulerande vattensystem uppgick elens andel av produktionskostnaderna före höjningen av elpriset till cirka 15 procent och vid yngeluppfödningen till cirka 4–5 procent. Lönsamhetsproblem vid yngeluppfödning återspeglas direkt på produktionen av matfisk, om det inte finns tillgång till inhemskt sjukdomsfritt yngelmaterial för fortsatt odling 2023. Under de senaste åren har det gjorts stora investeringar i fiskodlingar med recirkulerande vattensystem som belastar vattendragen endast i liten utsträckning.

2.5 Landskapet Ålands ställning och förhållande till självstyrelselagen för Åland

Enligt 18 § (landskapets lagstiftningsbehörighet) i självstyrelselagen för Åland (1991/1144) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om jord- och skogsbruk samt styrning av lantbruksproduktionen. Enligt 27 § (rikets lagstiftningsbehörighet) 15 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om priset på lantbruksprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter. Självstyrelselagen för Åland har stiftats innan Finland anslöt sig till Europeiska unionen.

Bestämmelserna i den gällande självstyrelselagen har med avseende på priserna på lantbruksprodukter av hävd tolkats så att rikets behörighet omfattar de stödssystem som används för att kompensera lantbruksproducenterna för prissänkningar. Dessa stödformer inbegriper inte till exempel element för stöd för kostnader vid specifika åtgärder. Utifrån vad som nämns ovan har rikets behörighet under den tid Finland varit medlem i Europeiska unionen traditionellt ansetts omfatta de direktstöd som finansierats helt av unionen och de nationellt finansierade stöden till jordbruket och trädgårdsodlingen. Landskapets behörighet har i sin tur ansetts höra till de stödformer som gäller landsbygdsutveckling.

Enligt 27 § 15 punkten i självstyrelselagen för Åland har riket behörighet i ärenden som gäller priserna på fiskeriprodukter och enligt 18 § 16 punkten i ärenden som gäller styrningen av fiskerinäringen. Dessutom har landskapet enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen behörighet att vidta åtgärder för att främja näringsverksamhet i anslutning till jordbruket och fiskerinäringen.

Enligt 27 § 34 punkten i självstyrelselagen ingår beredskapen inför undantagsförhållanden i rikets lagstiftningsbehörighet. I motiveringen till bestämmelsen (RP 73/1990 rd) konstateras följande: ”Stadgandet avser dock att gälla endast egentlig undantagslagstiftning som på grund av exceptionella förhållanden kräver ingrepp i medborgarnas allmänna rättigheter eller en genomgripande reglering av näringslivet. Punkten omfattar t.ex. inte reglering av näringslivet vid produktionsstörningar under normala förhållanden.”

Enligt det som anges ovan ska den föreslagna lagen inte tillämpas i landskapet Åland. Landskapet Åland ska anvisas ett separat anslag för finansiering av motsvarande åtgärder.

3 Målsättning

Syftet med de temporära kostnadsstöden är att stödja den primära jordbruksproduktionen och vattenbruket för att trygga produktionens kontinuitet och försörjningsberedskapen i en situation där produktionens lönsamhet och företagens likviditet har försvagats till följd av att priserna på gödselmedel och el har stigit.

På grund av de kraftigt ökade produktionskostnaderna får en del av de gårdar och vattenbruksföretag som annars är ekonomiskt lönsamma likviditetsproblem, även om de bedöms ha relativt goda verksamhetsförutsättningar på lång sikt. Om de upphör med produktionen inverkar det på den inhemska livsmedelsproduktionen och försörjningsberedskapen. Produktionen kan äventyras i synnerhet i sådana företag som har utvidgat sin verksamhet under de senaste åren och vilkas utgifter för el eller gödselmedel ökar betydligt. En del av dessa företag kan vara av central betydelse med tanke på försörjningsberedskapen inom jordbruket.

Jordbruket och vattenbruket har en central roll i samhället när det gäller att upprätthålla livsmedelstryggheten och försörjningsberedskapen. Av de konsumerade livsmedlen utgjordes 80 procent av inhemska produkter. Produktionen inom den inhemska livsmedelsindustrin baserar sig till stor del på användningen av inhemska råvaror. Livsmedelskedjan sysselsätter totalt nästan 340 000 personer.

Syftet med kostnadsstödet för gödselmedel är att uppmuntra växtodlings- och husdjursgårdar att skaffa de gödselmedel de behöver för sin odlingsverksamhet och på så sätt trygga försörjningsberedskapen under vegetationsperioden 2023. Med tanke på försörjningsberedskapen vore det problematiskt om Finlands odlingsarealer och skördenivåer under vegetationsperioden 2023 skulle sjunka betydligt under de senaste årens nivå, särskilt om det skulle bero på att dyrare priser leder till mindre inköp och minskad användning av kvävegödselmedel. Då kan en hållbar nivå på produktionen av foder- och livsmedelsgrödor äventyras. Hur mycket gödselmedel som

används inverkar också på skördens kvalitet och användbarhet som råvara för livsmedel eller som foder.

Syftet med kostnadsstödet för el är att trygga kontinuiteten i produktionen. Möjligheterna för husdjursgårdar och vattenbruk att anpassa sin verksamhet till elförbrukningen är små. En minskad elförbrukning leder till försämrat välbefinnande hos djuren eller andra störningar i produktionen och i lagringen av lättfördärliga produkter. Avbrott i produktionen leder ofta till att man inom husdjursproduktion helt upphör med verksamheten.

Det föreslagna kostnadsstödet för el betalas endast för elenergi som köpts för det slag av produktion som är föremål för stöd. Stödet riktas alltså inte till sådan elenergi som privathushållen får stöd för.

Från kostnadsstödet för el avdras bl.a. det stöd som med stöd av någon annan lag har betalats ut för samma kostnader.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om temporära kostnadsstöd för jordbruket och vattenbruket. Kostnadsstöd ska betalas för gödselmedel som används för frilandsodling av jordbruks- och trädgårdsväxter samt för elenergi som används inom jordbruket och vattenbruket. Stödet inriktas därmed på den primära jordbruksproduktionen och vattenbruket, som är oundgängliga med tanke på försörjningsberedskapen. Med kostnadsstödet ersätts en del av de tilläggskostnader som föranleds av det exceptionellt höga priset på gödselmedel och el. En enskild verksamhetsutövare har knappast några möjligheter att påverka priserna på de insatsvaror som köps eller på de produkter som säljs. Den faktiska ökningen av producentpriserna har endast delvis kompensert ökningen av produktionskostnaderna. Med det föreslagna kostnadsstödet kan verksamhetsutövarnas akuta ekonomiska svårigheter lindras och antalet aktörer som går in för nedläggning av produktionen minskas genom att företagen får mer tid på sig att anpassa verksamheten. På längre sikt är det möjligt att trygga produktionens lönsamhet endast via marknaden.

Kostnadsstöden ska betalas som temporära statliga stöd enligt krisramen avseende Ukraina. Betalningen av stöd förutsätter att stödet kan riktas till sådana verksamhetsutövare vilkas likviditet har försvagats och som direkt eller indirekt påverkas av en allvarlig störning i ekonomin till följd av Rysslands militära attack mot Ukraina, sanktioner som EU eller dess internationella partner vidtagit och till exempel ekonomiska motåtgärder som Ryssland vidtagit.

Formel för beräkning av stödet för el

När det kostnadsstödet för el bestäms ska enligt förslaget beaktas 50 procent av den mängd elenergi som mellan den 1 januari 2022 och 31 december 2022 (angiven period) har köpts för jordbruk och vattenbruk. Det på detta sätt erhållna antalet kilowattimmar multipliceras med det företagsspecifika genomsnittspriset på elenergi utan mervärdeskatt mellan den 1 oktober 2022 och 31 mars 2023 (prisperiod) till den del det överstiger 13 cent per kilowattimme. När stödet beräknas ska högst 27 cent per sådan kilowattimme beaktas som använts enligt en prisnivå på 40 cent per kilowattimme. När genomsnittspriset beräknas ska det belopp som har betalats för elöverföring inte beaktas och inte heller grundavgiften.

Det kostnadsstöd som ska beviljas fås fram genom att multiplicera det eurobelopp som erhålls med stödandelen på 40 procent.

Hur kostnadsstödet för el bestäms kan beskrivas med följande formel: stöd (euro/stödmottagare) = stödandel 0,4 * (det faktiska elpriset under prisperioden till den del det överstiger 13 cent/kWh, dock högst 27 cent/kWh) * 0,5 * elförbrukningen under den angivna perioden, kWh. Från kostnadsstödet för el avdras bl.a. det stöd som med stöd av någon annan lag har betalats ut för samma kostnader.

Något kostnadsstöd för el betalas inte ut om stödbeloppet före avdrag av det stöd som betalas ut enligt någon annan lag understiger 500 euro. Något kostnadsstöd betalas inte heller ut om den mängd el som köpts ut under prisperioden understiger 25 procent av den mängd el som inköpts under stödperioden. Maximibeloppet av kostnadsstödet för el förslås vara 50 000 euro per stödmottagare.

Formel för beräkning av stödet för gödselmedel

Det föreslås att kostnadsstödet för gödselmedel ska bestämmas på basis av den mängd gödselmedel som stödmottagaren mellan den 1 juni 2022 och 30 april 2023 (referensperiod) har köpt av kommersiella aktörer för den produktion som är föremål för stödet för vegetationsperioden 2023 och på basis av det företagspecifika genomsnittspriset för gödselmedlen utan mervärdesskatt.

Med gödselmedel avses i lagen sådana industriellt tillverkade oorganiska gödselmedel, organiska mineralgödselmedel eller organiska gödselmedel som används för åkerodling av lantbruksväxter och trädgårdsväxter på friland.

När genomsnittspriset räknas ut ska gödselmedlens pris per ton exklusive mervärdesskatt beaktas. I kostnadsstödet beaktas den del av genomsnittspriset (euro per ton) som överstiger 500 euro per ton, dock högst 300 euro per ton. Om genomsnittspriset är 500 euro per ton eller lägre, betalas inget stöd. Vid bestämmandet av stödet beaktas högst 300 euro per ton, vilket uppnås när genomsnittspriset på gödselmedel är 800 euro per ton.

Det kostnadsstöd som ska beviljas fås genom att det eurobelopp som erhålls multipliceras med stödandelen på 35 procent.

Hur kostnadsstödet för gödselmedel bestäms kan beskrivas med följande formel: stöd (euro/stödmottagare) = stödandel 0,35 * (det faktiska genomsnittspriset på företagsnivå under referensperioden (euro/ton, moms 0) till den del det överstiger 500 euro/ton, dock högst 300 euro/ton) * köpt mängd gödselmedel under referensperioden (ton/företag)

Det föreslås att kostnadsstöd för gödselmedel inte ska betalas om stödbeloppet understiger 500 euro. Maximibeloppet av kostnadsstödet för gödselmedel förslås vara 35 000 euro per stödmottagare.

Utbetalning av stöd

Statskontoret ska vara statsbidragsmyndighet och svara för uppgifter i anslutning till ansökan om samt utbetalning och övervakning av stödet. Stödet betalas på basis av myndighetsuppgifter och de uppgifter som sökanden uppgett i samband med stödansökan in på ett bankkonto som sökanden har meddelat Skatteförvaltningen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Konsekvenser för företagen

Konsekvenserna och inriktningen av stödet för el samt efterfrågan på stödet i enlighet med den föreslagna beräkningsformeln beror i hög grad på elpriset vintern 2022–2023. Eftersom elpriset under den kommande vårvintern ännu inte går att förutse, utgår konsekvensbedömningen nedan från en situation där genomsnittspriset på el är 30 cent per kilowattimme under hela prisperioden 1.10.2022–31.3.2023. Detta scenario grundar sig på en uppskattning som gjordes i medlet av januari enligt vilket elpriset förblir högt under de sista tre månaderna av perioden.

Utifrån material om den gårdsspecifika elförbrukningen inom jordbruket 2021 kommer den kalkylerade maximiefterfrågan på stöd enligt ovan beskrivna antaganden att vara cirka 32 miljoner euro och antalet potentiella mottagare av stöd för el cirka 13 000. Enligt uppskattningar har ungefär hälften av gårdarna fasta elavtal som gäller till utgången av det första kvartalet nästa år till ett lägre pris än den nedre gränsen för stödet. Den kalkylerade efterfrågan på stöd uppskattas då uppgå till cirka 18–22 miljoner euro och antalet potentiella stödmottagare kommer på motsvarande sätt sannolikt att vara cirka 5 500–6 500. Det bör dock noteras att bedömningarna av antalet elavtal till fast pris i huvudsak gäller spannmålsproducerande gårdar och att det är möjligt att t.ex. antalet avtal av detta slag inom t.ex. växthusproduktionen och husdjursproduktionen är lägre, vilket kan öka den totala efterfrågan på stöd. I den uppskattning av elprisets utveckling som gjordes i januari går utvecklingen i betydligt gynnsammare riktning under vårvintern än vad som antagits i bedömningskalkylerna. Detta gör att de uppskattade totala efterfrågan på stöd blir mindre.

Det finns inte något material som anger den företagsspecifika elförbrukningen vid vattenbruksföretagen att tillgå, eftersom branschen inte har omfattats av sådana skatteåterbärningar förrän 2022. När det gäller vattenbruk bedöms stödet gälla företag som bedriver fiskodling med recirkulerande vattensystem eller yngelproduktion. Yngelproduktion är koncentrerad till ett fåtal och ett enda företag kan ha flera separata produktionsanläggningar. Enligt bedömningarna kommer åtgången på stöd att understiga en miljon euro och omfatta cirka 30 företag. Stödet beräknas inte gå till traditionell matfiskodling på havsområdet eller till odling i dammar med naturligt foder.

Hur stort det genomsnittliga stödbeloppet per gård eller företag blir kan uppskattas utifrån uppgifter om den typiska genomsnittliga elförbrukningen på gårdar med olika produktionsinriktningar och av olika storlek. I tabell 2 presenteras den typiska energiförbrukningen samt det kalkylerade beloppet av stöd för el utifrån ovan beskrivna antaganden.

Tabell 2. Exempelkalkyler över förbrukningen av elenergi och det kalkylerade stödet för el på gårdar och i företag i olika storlekskategorier enligt antagandena i propositionen (i genomsnitt 30 cent/kWh under hela stödperioden).

Produktionsinriktningar	Gårdens storlek	Energiförbrukning (kWh)	Beloppet av stöd för el
Växthusproduktion	liten	500 000	17 000
	medel	1 500 000	50 000
	stor	5 000 000	50 000
Växtodling	liten	4 500	-
	medel	15 000	500
	stor	35 000	1 200
Mjölkboskapsskötsel	liten	35 000	1 200
	medel	67 000	2 300
	stor	200 000	6 800
Svinhushållning	liten	75 000	2 600
	medel	150 000	5 100
	stor	300 000	10 200
Fjäderfåhushållning	liten	50 000	1 700
	medel	150 000	5 100
	stor	400 000	13 600
Recirkulerande odling av fisk	liten	800 000	27 200
	medel	2 000 000	50 000
	stor	6 000 000	50 000

Stöd för gödselmedel

Konsekvenserna och inriktningen av stödet för gödselmedel samt efterfrågan på stödet i enlighet med den föreslagna beräkningsformeln beror på genomsnittspriset på gödselmedel under marknadsföringsperioden 2022—2023 samt på stödprocenten för stödet. Genomsnittspriset på gödselmedel har i följande beräkning antagits vara lika stort som det pristak som föreslås i stödmodellen, det vill säga 800 euro/ton. Detta scenario beskriver en situation där efterfrågan på stöd för gödselmedel teoretiskt sett är som störst.

I Finland används cirka 600 000 ton oorganiska gödselmedel per år. Om det vid beräkningen antas att hela mängden gödselmedel skaffas med hjälp av stödet och anskaffningspriset för alla de anskaffade gödselmedlen är i genomsnitt 800 euro per ton eller högre, kommer den kalkylerade maximiefterfrågan på stöd för gödselmedel att motsvara 81 miljoner euro med en stödnivå på 35 procent. Det är sannolikt att en del av gödselmedlen anskaffas till ett lägre pris eller att stöd inte söks för alla gödselmedel. I sådana fall blir efterfrågan på stöd mindre.

Med ett högt pris på gödselmedel kommer stödets nedre gräns (500 euro) att innebära att gårdar vilkas årliga anskaffningsvolym av köpta gödselmedel är liten. De gårdar som är föremål för stöd bedöms uppgå till sammanlagt cirka 32 000. Gränsen för stödets maximibelopp (35 000 euro) har konsekvenser för något över hundra gårdar. Med ett högt pris på gödselmedel kommer gränsen för maximibeloppet i praktiken att ha konsekvenser för gårdar som har en odlingsareal på minst 400 hektar. Med största sannolikhet kommer antalet gårdsbruksenheter som ansöker om stöd att vara lägre än så, eftersom mer än 4 000 ekologiska gårdar sannolikt inte kommer att ansöka om stöd på grund av begränsningarna i stöd villkoren. Alla gårdar med konventionell odling använder inte heller företrädesvis ekologiska gödselmedel eller så kan det hända att de av någon annan orsak inte omfattas av stödet.

På den årliga användningen av ekologiska gödselmedel inom jordbruket inverkar framför allt arealen med grödor vars skörd bärgas, användningen av stallgödsel från husdjur och andra ekologiska gödselmedel samt priset förhållandet mellan insatsvaror och slutprodukter. I Finland är en betydande del av jordbruksarealen icke-produktiv areal. Trädesarealerna, arealerna med olika miljövallar samt andra arealer som främjar bevarandet av den biologiska mångfalden har årligen uppgått till cirka 300 000 hektar, det vill säga cirka 15 procent av den totala jordbruksarealen. Andelen varierar naturligtvis från år till år beroende på variationerna i priset förhållandena. Dessutom är nästan 15 procent av arealen i vårt land i ekologisk produktion, och i den används det i regel inte några ekologiska gödselmedel.

Parallellt med den ovan beskrivna övriga åkeranvändningen används ekologiska gödselmedel på en odlingsareal som är något under 1,7 miljoner hektar. De största kvävemängderna används vid aktiv vallodling på mjölk- och nötkreatursgårdar, vilka också har tillgång till betydande mängder stallgödsel från husdjur. Dessa nötkreatursgårdar förfogar över sammanlagt cirka 700 000 hektar. Noggrann användning av stallgödsel vid rätt tidpunkt minskar behovet av ekologiska gödselmedel. Även på husdjursgårdar är det dock ofta nödvändigt med i synnerhet ekologiskt tillskottskväve.

Svin- och fjäderfähus hållningen använder en betydande del av Finlands produktion av foder-spannmål, men gårdarna är inte helt självförsörjande när det kommer till spannmål. På svin- och fjäderfägårdar odlas sammanlagt cirka 150 000 hektar åker. Användning av stallgödsel minskar i betydande grad behovet av ekologiska gödselmedel, och stallgödsel överläts också till växtodlingsgårdar.

Växtodlingsgårdarna har en odlingsareal på cirka 1,3 miljoner hektar, där merparten av de ekologiska gödselmedlen används. De vanligaste odlingsväxterna på växtodlingsgårdar är olika spannmål. Deras behov av gödsling styr största delen av behovet av ekologiska gödselmedel.

Av de skäl som beskrivs ovan är det genomsnittliga behovet av kväve per hektar produktiv areal cirka 80–90 kilogram. Användningen av ekologiska gödselmedel är därmed i storlekskategorin 600 000 ton om året. Enligt Naturresursinstitutets uppgifter från lönsamhetsbokföringen har kostnaderna per hektar för gödselmedel legat på ungefär samma nivå inom de olika produktionsriktningarna.

Om användningen av gödselmedel minskar betydligt leder det till lägre skördenivåer redan under vegetationsperioden 2023. På längre sikt styr de höga kostnaderna gårdarna till att i större utsträckning använda biologisk kvävefixering och alternativa gödsel fraktioner. På kort sikt är dock möjligheterna att införa eller få tillgång till dem mycket begränsad om man jämför med ekologiska gödselmedel.

Konsekvenser för statsfinanserna

I propositionen med förslag till tilläggsbudget för 2023 har 95 miljoner euro anslagits under moment 30.10.44 (Tryggande av verksamhetsförutsättningarna för jordbruket och företagsverksamheten på landsbygden) för preliminära kostnadsstöd för jordbruket och vattenbruket. Av kostnadsstödet beräknas 63 miljoner euro fastställas för gödselmedel och 32 miljoner euro för el. Under moment 28.20.01 (Statskontorets omkostnader) föreslås det att det budgeteras ett anslag på 5,248 miljoner för genomförandet av kostnadsstöden. Av anslaget är cirka 3,6 miljoner euro avsedda för själva genomförandet av kostnadsstöden och cirka 1,6 miljoner euro för förberedelser för genomförandet.

Konsekvenser för myndigheterna

Det föreslås att Statskontoret ska vara statsbidragsmyndighet. Genomförandet av stödsystemet förutsätter ett nytt informationssystem samt anställning av personal för olika uppgifter i anslutning till genomförandet av stödsystemet.

5 Remissvar

Utlåtanden om utkastet till regeringsproposition begärdes på det sätt som beskrivs i avsnitt 1.2 Beredning. Det kom in sammanlagt 26 utlåtanden. De utlåtanden som kommit in och ett sammandrag av dem finns tillgängliga på adressen <https://mmm.fi/sv/projekt2?tunnus=MMM002:00/2023>

Remissinstanserna har allmänt taget ansett att propositionen är motiverad och ställer sig bakom den (bl.a. MTK, SLC, Egentliga Finlands förbund, PTT, Naturrekursinstitutet och MTK-Etelä-Pohjanmaa). Tryggandet av jordbrukets verksamhetsförutsättningar och säkerställandet av den inhemska livsmedelsproduktionen anses vara viktiga frågor i den rådande krissituationen.

En del av remissinstanserna ansåg att den förberedande utredningen, konsekvensbedömningen och motiveringen till propositionen är otillräckliga (FM, MM). Finansministeriet ansåg i sitt utlåtande bl.a. att uppskattningarna av det kvantitativa behovet av kostnadsstöd grundar sig på företagens allmänna drag och snarare är riktgivande bedömningar av vilka företag som borde omfattas av stödets tillämpningsområde. Beskrivningen av det nuläge som ligger till grund för propositionen är enligt utlåtandet också i övrigt knapphändig och allmänt hållen. I utlåtandet fästes det också uppmärksamhet vid att propositionen inte innehåller några uppskattningar av kostnaderna för myndigheternas verksamhet i anslutning till genomförandet eller specificerade grunder för dimensioneringen av dem, vilket medför att det inte varit möjligt att uppskatta de totala kostnaderna för propositionen. Miljöministeriet ansåg i sitt utlåtande att propositionens miljökonsekvenser bör bedömas.

I flera utlåtanden framfördes förslag till ändring av de parametrar som använts i lagförslaget samt förslag till komplettering och ändring av stödets inriktning (NTM-centralen, Valio, MM, MTK, SLC). I utlåtandena föreslogs att stödet också ska riktas till gårdar med trädgårdsodling på friland, flytande gödselmedel och växthusproduktion. Enligt miljöministeriets utlåtande är det dessutom skäl att överväga om stöd kunde betalas för återvinningsgödsel och organiska gödselmedel.

I utlåtandena föreslogs dessutom vissa preciseringar och korrigeringsförslag i enskilda paragrafer (FM, JM, Livsmedelsverket,) och att en paragraf om subventionsbrott fogas till propositionen (FM). Finansministeriet ansåg det vara väsentligt att ta in en bestämmelse om subventionsbrott i det lagförslag som ingår i propositionen. Justitieministeriet ansåg i sitt utlåtande bl.a. att 9 § i lagförslaget innehåller bestämmelser om rätten att få uppgifter som i stor utsträckning överlappar 6 kap. i statsunderstödslagen och att det vid den fortsatta beredningen är skäl att

ytterligare bedöma behovet av den föreslagna 9 § i förhållande till statsunderstödslagens rätt att få uppgifter och att i fråga om eventuella kompletterande eller avvikande bestämmelser klargöra förhållandet mellan bestämmelserna. Livsmedelsverket fäste i sitt utlåtande uppmärksamhet vid 3 § 1 mom. 1 punkten i lagförslaget. Enligt utlåtandet kan det vara oklart hur stödet bestäms på basis av mängden djur eller produktion och lagringsmängden för trädgårdsprodukter, och de gårdar som får djurbaserade stöd och från produktionen frikopplat stöd är inte berättigade till kostnadsstöd. Justitieministeriet fäste i sitt yttrande uppmärksamhet vid lagens giltighetstid. Enligt utlåtandet finns det skäl att i den fortsatta beredningen bedöma en förlängning av giltighetstiden så att statsbidragsmyndigheten har den på lag grundade behörighet som behövs för att t.ex. utföra granskningar och fatta beslut om återkrav.

Vissa remissinstanser uttryckte sin oro över gödselmedelsstödet konsekvenser för marknaden och ansåg att det är viktigt att konsekvenserna av den föreslagna temporära lagen följs noggrant.

I utlåtandena framfördes dessutom vissa anmärkningar som gällde verkställandet av stödet (Statskontoret, Livsmedelsverket, Skatteförvaltningen). Statskontoret behandlade i sitt utlåtande den reglering som är central med tanke på genomförandet av stödsystemet och understödde den. Livsmedelsverket påpekade i sitt utlåtande att utlämnandet av uppgifter mellan Livsmedelsverket och Statskontoret kan medföra en sådan arbetsmängd för Livsmedelsverket att det bör beaktas i form av tilläggsresurser. I Skatteförvaltningens utlåtande föreslogs det att de uppgifter som Skatteförvaltningen lämnar ut med stöd av 9 § i lagutkastet (bl.a. bankkonto-uppgifter) ska specificeras på det sätt som föreskrivs i 10 § 2 mom. i lagen om temporärt kostnadsstöd för företag (508/2020) och 8 § 2 mom. i lagen om temporärt bränslestöd för företag inom transportbranschen (763/2022). Vissa remissinstanser kritiserade också den korta remisstiden (Djurskyddet i Finland, FM).

De slutliga grunderna för bestämmande av kostnadsstöd har i enlighet med begäran om utlåtande bedömts i samband med tilläggsbudgetprocessen efter det att remissvaren kommit in, och utifrån den bedömningen har grunderna för bestämmande av kostnadsstöd delvis ändrats och preciserats. Grunderna för bestämmande av kostnadsstöd för el har ändrats så att den angivna period som ska beaktas när stödets belopp räknas ut är 1 januari–31 december 2022 och den undre gränsen för elpriset är 13 cent per kilowattimme. Vid beräkningen av stödet ska enligt förslaget beaktas högst 27 cent per kilowattimme. Bestämmelsen i 5 § 1 mom. i lagförslaget har preciserats så att som grund för bestämmandet av kostnadsstödet för el ska tas den mängd energi som har köpts för vattenbruk och för sådan stödberättigande produktion som omfattas av stöden enligt 3 § 1 mom. 1 punkten för att kostnadsstödet för el ska inriktas på den primära jordbruksproduktionen och vattenbruket, som är oundgängliga med tanke på försörjningsberedskapen. Propositionen har dessutom kompletterats i fråga om anslagen i tilläggsbudgeten.

Utifrån remissvaren har motiveringen till propositionen preciserats och vissa kompletteringar och ändringar har gjorts i lagförslaget. Lagförslaget har kompletterats med anledning av remissvaren så att stödet har utsträckts till att gälla också flytande gödselmedel och gödselmedel som används i ekologisk produktion. Till förslaget har på framställning av finansministeriet fogats en informativ paragraf om subventionsbrott (12 § Subventionsbrott) och utifrån justitieministeriets yttrande har 9 § om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter preciserats. Det har inte ansetts motiverat att förlänga lagens giltighetstid på basis av justitieministeriets utlåtande, eftersom det redan nu i den gällande paragrafen ingår en bestämmelse med stöd av vilken t.ex. bestämmelserna om bedömning av stödets konsekvenser och ändringssökande ska tillämpas också efter att lagens giltighetstid löpt ut. I den fortsatta beredningen av lagförslaget har dessutom beaktats de tekniska synpunkter som framförts i utlåtandena.

6 Specialmotivering

1 §. Tillämpningsområde. I den föreslagna lagen föreskrivs det om möjligheten att genom temporära statliga stöd (kostnadsstöd) partiellt ersätta de kostnader som prisstegringen på el och gödselmedel till följd av krigsläget i Ukraina orsakar jordbruket och vattenbruket.

Eftersom det är fråga om ett stöd som beviljas av offentliga medel, måste EU:s regler om statligt stöd tillämpas. Kostnadsstödet för jordbruket och vattenbruket baserar sig på artikel 107.3 b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och meddelandet från kommissionen om en tillfällig krisram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin till följd av Rysslands angrepp mot Ukraina 2022/C 426/01 samt en särskild anmälan med stöd av vilken Europeiska kommissionen har godkänt stödet som förenligt med den inre marknaden.

Enligt 3 mom. tillämpas dessutom statsunderstödslagen (688/2001) på kostnadsstöden.

2 §. Statsbidragsmyndighet. I paragrafen föreslås bestämmelser om statsbidragsmyndigheten. Statskontoret ska vara den statsbidragsmyndighet som avses i statsunderstödslagen.

3 §. Mottagare av kostnadsstöd. Enligt 1 mom. 1 punkten kan stöd på ansökan beviljas den som bedriver yrkesmässigt jordbruk. Med den som bedriver yrkesmässigt jordbruk avses en fysisk eller juridisk person eller en sammanslutning av fysiska eller juridiska personer som bedriver jordbruk och till vilken det under stödåret 2022 har beviljats direktstöd som helt och hållet finansieras av Europeiska unionen, areal- eller djurbaserade stöd som baserar sig på programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland eller nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen, vilka bestäms utifrån odlingsarealen, antalet djur, produktionsmängden, referenskvantiteten för svin- och fjäderfåhushållningen eller lagervolymen av trädgårdsprodukter. Avsikten med punkten är att med beaktande av lagens syfte och målsättning rikta stödet till aktörer som bedriver yrkesmässigt jordbruk och som producerar livsmedel eller sådant foder som behövs inom husdjursproduktionen.

Enligt 1 mom. 2 punkten kan stöd på ansökan beviljas en yrkesmässig vattenbrukare. Med yrkesmässig vattenbrukare avses en fysisk eller juridisk person eller en sammanslutning av fysiska eller juridiska personer som bedriver vattenbruk och vars omsättning under den senast avslutade räkenskapsperioden översteg det belopp som anges i 3 § 1 mom. i mervärdesskattelagen (1501/1993). Syftet är att rikta stödet till att gälla dem som bedriver yrkesmässigt vattenbruk, I 1 mom. 2 punkten definieras vilka yrkesmässiga vattenbrukare som är berättigade att få stöd. Avsikten är att småskaligt vattenbruk ska lämnas utanför lagens tillämpningsområde.

I 2 mom. definieras vad som ska betraktas som yrkesmässigt vattenbruk. Det är uppfödning eller odling av vattenlevande organismer, såsom fisk, musslor och kräftdjur, som ägs av sökanden och där den teknik som används är avsedd att öka produktionen av dessa organismer så att den överskrider miljöns naturliga kapacitet.

Enligt 3 mom. kan kostnadsstöd dessutom beviljas om besittningsrätten för en verksamhet som stöds enligt denna lag före den 30 april 2023 överförs på den som ansöker om stöd och sökanden fortsätter med produktionen 2023. Syftet med momentet är att göra det möjligt för sådana nya verksamhetsutövare som ännu inte uppfyller villkoren i 1 mom. att bli beviljade stöd.

4 §. Allmänna förutsättningar för beviljande av kostnadsstöd. I paragrafen föreskrivs det om de allmänna förutsättningarna för beviljande av kostnadsstöd. Enligt 1 mom. 1 punkten är det en allmän förutsättning för beviljande av stöd att sökanden har ett företags- och organisationsnummer (FO-nummer) som Patent- och registerstyrelsen eller Skatteförvaltningen har gett företaget

eller sammanslutningen. Stöd kan oberoende av företagsform betalas till en verksamhetsutövare som har ett FO-nummer.

I 1 mom. 2 punkten underpunkterna a, b och c anges stödets maximibelopp inom de gränser som krisramen avseende Ukraina medger. Enligt krisramen avseende Ukraina och kommissionens beslut är stöd som beviljas i form av direkta bidrag förenliga med artikel 107.3 b i EUF-fördraget, förutsatt att det stöd som beviljas för jordbruk är högst 250 000 euro per stödmottagare och det stöd som beviljas för vattenbruk högst 300 000 euro per stödmottagare. Det sammanlagda stödbeloppet för produktionsgrenarna får inte överstiga 2 miljoner euro.

Enligt 2 mom. ska vid beräkningen av stödets maximibelopp beaktas allt stöd som ett enskilt företag och företag inom samma koncern har fått och som har beviljats med stöd av krisramen avseende Ukraina. När det föreslagna stödet beviljas ska det alltså kontrolleras att detta inte leder till att de föreskrivna maximibeloppen överskrids. Om ett företag är verksamt inom flera sektorer där olika maximibelopp är tillämpliga ska det på lämpligt sätt, t.ex. genom särredovisning, säkerställas att det tillämpliga maximibeloppet iaktas för var och en av dessa verksamheter och att det samlade maximibeloppet på 2 miljoner euro per företag inte överskrids. Stödåtgärder enligt stödprogrammet kan kombineras med stöd enligt de så kallade de minimis-förordningarna som handlar om stöd av mindre betydelse inom jordbruket och fiskerinäringen (kommissionens förordningar (EU) nr 1407/2013 och (EU) nr 717/2014) eller med stöd enligt de allmänna gruppundantagsförordningarna inom jordbruket och fiskerinäringen (kommissionens förordningar (EU) nr 702/2014 och (EU) nr 1388/2014), förutsatt att bestämmelserna samt reglerna om kumulering i nämnda förordningar iaktas.

Enligt 3 mom. kan kostnadsstöd betalas inom ramen för det anslag som anvisas i statsbudgeten.

5 §. Grunderna för bestämmande av kostnadsstöd för el. Enligt 1 mom. ska vid bestämmandet av kostnadsstödet för el beaktas 50 procent av den mängd el som under perioden 1 januari–31 december 2022 (angiven period) har köpts för vattenbruk och för sådan stödberättigande produktion som omfattas av stöden enligt 3 § 1 mom. 1 punkten. Den på detta sätt erhållna mängden kilowattimmar multipliceras med det företagsspecifika genomsnittspriset på elenergi utan mervärdeskatt mellan den 1 oktober 2022 och den 31 mars 2023 (prisperiod) till den del det överstiger 13 cent per kilowattimme. Vid beräkningen av stödet ska enligt förslaget beaktas högst 27 cent per kilowattimme. När genomsnittspriset beräknas ska det belopp som har betalats för elöverföring inte beaktas och inte heller grundavgiften.

I 2 mom. föreslås det att det kostnadsstöd för el som beviljas ska beräknas genom att det eurobelopp som beräknats enligt 1 mom. multipliceras med stödandelen på 40 procent. Från stödandelen avdras det stöd som ska betalas för samma kostnader enligt någon annan lag.

Hur kostnadsstödet för el bestäms kan beskrivas med följande formel: stöd (euro/stödmottagare) = stödandel 0,4 * (det faktiska elpriset under prisperioden till den del det överstiger 13 cent/kWh, dock högst 27 cent/kWh) * 0,5 * elförbrukningen under den angivna perioden, kWh. Från kostnadsstödet för el avdras bl.a. det stöd som med stöd av någon annan lag har betalats ut för samma kostnader.

Enligt 3 mom. betalas kostnadsstöd för el inte om stödbeloppet understiger 500 euro. Denna granskning företas innan det i 2 mom. avsedda stödbelopp som betalas för samma kostnader enligt någon annan lag dras av. Något kostnadsstöd för el betalas inte heller ut om den mängd el som köpts ut under prisperioden understiger 25 procent av den mängd el som inköpts under stödperioden. Maximibeloppet av kostnadsstödet för el förslås vara 50 000 euro per stödmottagare.

6 §. Grunderna för bestämmande av kostnadsstöd för gödselmedel. I 1 mom. föreslås det att kostnadsstödet för gödselmedel ska bestämmas på basis av den mängd gödselmedel som har köpts av kommersiella aktörer mellan den 1 juni 2022 och den 30 april 2023 (referensperiod) för den produktion som stödet gäller för vegetationsperioden 2023 och på basis av det stödmottagarspecifika genomsnittspriset utan mervärdesskatt.

Med gödselmedel avses i lagen sådana industriellt tillverkade oorganiska gödselmedel, organiska mineralgödselmedel och organiska gödselmedel. Definitionen omfattar också gödselmedel som lämpar sig för ekologisk produktion

Enligt 2 mom. ska vid beräkningen av priset beaktas det sammanlagda priset per ton på gödselmedlen utan mervärdesskatt. I kostnadsstödet beaktas den del av genomsnittspriset som överstiger 500 euro per ton, dock högst 300 euro per ton.

Enligt 3 mom. ska det kostnadsstöd för gödselmedel som beviljas beräknas genom att det eurobelopp som beräknats enligt 1 och 2 mom. multipliceras med stödandelen på 35 procent.

Beräkningen av kostnadsstödet för gödselmedel kan beskrivas med följande formel: stöd (euro per stödmottagare) = stödandel 0,35 * (det faktiska genomsnittspriset på företagsnivå under referensperioden (euro/ton, moms 0) till den del det överstiger 500 euro/ton, dock högst 300 euro/ton) * köpt mängd åkergödsel under referensperioden (ton/företag)

Enligt 4 mom. betalas kostnadsstöd för gödselmedel inte om stödbeloppet understiger 500 euro. Maximibeloppet av kostnadsstödet för gödselmedel föreslås vara 35 000 euro per stödmottagare.

7 §. Hinder för beviljande av stöd. I paragrafen föreslås bestämmelser om hinder för beviljande av stöd. Den som ansöker om stöd ska enligt förslaget lämna uppgifter om den ekonomiska situationen i fråga om den verksamhet som stödet avser för bedömning av att det inte finns sådana hinder för beviljande av stöd som avses i 7 §.

Avsikten är att temporärt kostnadsstöd för jordbruket och vattenbruket inte ska beviljas en aktör som har försummat sina skyldigheter vid beskattning. Detta förebygger också grå ekonomi. Dessutom utgör ett anhängigt sanerings- eller konkursförfarande ett hinder för beviljande av stöd.

Enligt 1 punkten beviljas inte stöd om sökanden inte har förts in i det förskottsuppbörsregister som avses i 25 § i lagen om förskottsuppbörd (1118/1996). Skatteförvaltningen antecknar på ansökan personer, företag och sammanslutningar som bedriver näringsverksamhet, jordbruk eller annan förvärvsverksamhet i förskottsuppbörsregistret. Det är inte obligatoriskt att höra till förskottsuppbörsregistret. Orsaken till att ett företag inte är infört i förskottsuppbörsregistret är dock huvudsakligen en följd av att företaget antingen har avförts eller inte har kunnat antecknas i registret på grund av försummelser som gäller beskattningen.

Skatteförvaltningen kan avföra en aktör ur förskottsuppbörsregistret på grund av försummelser. En aktör som väsentligen försummar skattebetalningen, deklARATIONSSKYLDIGHETEN som gäller beskattningen, bokförings- eller anteckningsskyldigheten eller någon annan skyldighet vid beskattningen kan avföras ur eller vägras registrering i förskottsuppbörsregistret. En person som leder företag som tidigare har försummat sin skyldighet vid beskattningen kan avföras ur eller vägras registrering i registret. Ett företag kan vägras registrering eller avregistreras på grund av att den som leder företaget tidigare försummat sina skyldigheter.

Enligt 2 punkten beviljas inte stöd om sökanden har försummat sin deklARATIONSSKYLDIGHET som gäller beskattningen. Det är fråga om försummelse enligt paragrafen till exempel när en aktör underlåter att lämna den skattedeclaration eller annan deklARATION som avses i 2 kap. i lagen om beskattningsförfarande (1558/1995) eller i 4 kap. i lagen om beskattningsförfarandet beträffande skatter som betalas på eget initiativ (768/2016). Stöd beviljas inte heller om aktören inte har lämnat uppgifter till inkomstregistret om betalda löner enligt 6 § i lagen om inkomstdatasy-stemet (53/2018). Aktören ska ha möjlighet att rätta till försummelserna genom att lämna de saknade uppgifterna till Skatteförvaltningen eller inkomstregistret.

Enligt den föreslagna 3 punkten utgör konkurs ett hinder för beviljande av stöd. Stöd ska enligt förslaget inte beviljas om aktören har försatts i konkurs eller företagsanering har inletts. Stöd ska inte heller beviljas, om ett ärende om sättande av företaget i konkurs eller ansökan om företagsanering är anhängigt vid domstol.

Enligt 2 mom. beviljas inte heller stöd om det finns uppgifter om skatteskulder för den som ansöker om stöd i det skatteskuldsregister som avses i 3 a kap. i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999). I skatteskuldsregistret antecknas som uppgift om skatteskuld uppgift om huruvida företaget har sådana förfallna och obetalda skatter och avgifter som Skatteförvaltningen uppbär, till ett belopp av minst 10 000 euro och beträffande vilka Skatteförvaltningen inte har vidtagit betalningsarrangemang eller en besvärsmyndighet inte har förordnat att verkställigheten ska avbrytas. Uppgifter om ett företag kan antecknas i skatteskuldsregistret tidigast två veckor efter den dag då företaget anses ha fått kännedom om ett sammandrag enligt 70 § i lagen om skatteuppbörd (11/2018), där företaget har påmint om att försummelsen antecknas i skatteskuldsregistret. Ett hinder för beviljande av stöd är också en sökandes obetalda skatter som ska drivas in genom utsökning. Även skatteskulder som understiger 10 000 euro utgör således ett hinder för att få stöd, om skatteskulderna ska drivas in genom utsökning. Skatteförvaltningen skickar vanligen flera betalningsuppsmaningar innan skatten börjar drivas genom utsökning. Skatteförvaltningen sänder inte heller skatt till utsökning, om aktören har begärt betalningsarrangemang. En aktör kan således få stöd om aktören har begärt betalningsarrangemang för sina obetalda skatter av Skatteförvaltningen och det inte finns några andra hinder för att få stödet.

8 §. Ansökan om och beviljande av kostnadsstöd. Enligt det föreslagna 1 mom. ska ansökan om stöd lämnas in till Statskontoret senast den 31 juli 2023. Statskontoret fastställer de förfaranden och blanketter som behövs för verkställigheten av den föreslagna lagen.

Enligt 2 mom. undersöker Statskontoret rätten till stöd och beviljar stödet utifrån de uppgifter som lämnats i ansökan och de uppgifter som Statskontoret fått av andra myndigheter.

Enligt 3 mom. ska kostnadsstöd enligt den föreslagna lagen beviljas före utgången av 2023. Tidsfristen för beviljande av stöd grundar sig på krisramen avseende Ukraina.

9 §. Rätt att få sekretessbelagd information. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om Statskontorets rätt att få sekretessbelagda uppgifter av andra myndigheter.

Enligt det föreslagna 1 mom. har Statskontoret trots sekretessbestämmelserna med stöd av 31 § i statunderstödslagen (688/2001) rätt att av andra myndigheter få uppgifter som är nödvändiga för behandlingen och granskningen av stödansökningar. Uppgifter som är nödvändiga för förvaltningen av stödssystemet är till exempel uppgifter om sökanden och stödmottagaren, om dennes ekonomiska ställning samt affärs- och yrkesverksamhet samt andra uppgifter som gäller en sak eller omständighet som är relevant med tanke på stödet. Rätten att få uppgifter är begränsad till uppgifter som är nödvändiga för behandlingen av ett stöd- eller ersättningsärende. Sådana

uppgifter kan till exempel vara uppgifter från Skatteförvaltningen. Beskattningsuppgifter är i enlighet med 1 och 4 § i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter sådana sekretessbelagda uppgifter som avses i 29 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. De uppgifter om beviljade stöd som fås från Livsmedelsverket och närings-, trafik- och miljöcentralerna är offentliga.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska Skatteförvaltningen trots sekretessbestämmelserna till Statskontoret lämna ut identifieringsuppgifter om de företag som är föremål för stödet samt de kontonummer för företagen som Skatteförvaltningen känner till. Skatteförvaltningen ska också lämna behövliga uppgifter för att utreda de hinder för beviljande av stöd som anges i 7 §. De uppgifter som avses i lagen är uppgifter ur det förskotts- och bidragsregister som förs av Skatteförvaltningen, uppgifter ur skatteskuldsregistret och uppgifter om sådana skatteskulder som har sänts för indrivning i utsökningsväg. Skatteförvaltningen kan också lämna uppgifter som är nödvändiga med tanke på beviljande, utbetalning och övervakning av stöd. En sådan uppgift är till exempel Skatteförvaltningens uppgift om ett företags konkurs.

10 §. Ändringssökande. Enligt 1 mom. får den som är missnöjd med Statskontorets beslut om kostnadsstöd begära omprövning av beslutet. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003). Enligt 49 b § i förvaltningslagen ska det föreskrivas särskilt om iakttagande av omprövningsförfarande, om det anses att ett sådant förfarande behövs med tanke på lagen i fråga. Eftersom ett syfte med denna lag är att sökandens rätt till stöd ska avgöras så effektivt som möjligt, innehåller 1 mom. en bestämmelse om iakttagande av omprövningsförfarandet. I fråga om ett beslut om kostnadsstöd behöver aktören således inte använda sig av en administrativt tung besvärsväg när aktören anser att det har begåtts ett fel eller det finns någon annan brist i fråga om ärendet.

Enligt 2 mom. finns bestämmelser om sökande av ändring i statsbidragsmyndighetens övriga beslut i statsunderstödslagen.

11 §. Bedömning. Enligt paragrafen ska jord- och skogsbruksministeriet och finansministeriet bedöma effekterna av kostnadsstöden när ett tillräckligt informationsunderlag om effekterna av stödet finns att tillgå.

12 §. Subventionsbrott. Stödet i fråga ska betraktas som sådant understöd som avses i definitionsbestämmelsen i 29 kap. 9 § 2 mom. i strafflagen, som gäller brott mot den offentliga ekonomin. Straffbestämmelserna i kapitlets 5 § om subventionsbedrägeri och andra subventionsbrott kan således bli tillämpliga på eventuella missbruk av det stöd som avses i lagen. Därför är det motiverat att i lagen ta in en hänvisningsbestämmelse till straffbestämmelserna i strafflagen.

13 §. Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt och gälla till och med den 31 december 2023. Enligt förslaget tillämpas lagen på prisstöden också efter den 31 december 2023. Därmed ska bestämmelserna om till exempel bedömningen av stödets effekter och om sökande av ändring tillämpas också efter det att lagens giltighetstid gått ut.

7 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt och gälla till och med den 31 december 2023. Enligt förslaget tillämpas lagen på prisstöden också efter den 31 december 2023.

8 Förhållande till andra propositioner

8.1 Samband med andra propositioner

Den föreslagna lagen om temporära kostnader för jordbruket och vattenbruket har inget direkt samband med andra regeringspropositioner.

Från kostnadsstödet för el avdras bl.a. det stöd som med stöd av någon annan lag har betalats ut för samma kostnader.

8.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till tilläggsbudgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den. Det föreslås att det i tilläggsbudgeten för 2023 beviljas ett anslag på 95 miljoner euro under moment 30.10.44 för betalning av kostnadsstöd för jordbruket och vattenbruket och ett anslag på 5,248 miljoner euro under moment 28.20.01 för genomförande av kostnadsstöden.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

9.1 Jämlikhet

I 6 § i grundlagen uttrycks en allmän jämlikhetsklausul, enligt vilken alla är lika inför lagen. Den allmänna jämlikhetsklausulen gäller också lagstiftaren. Genom lag kan människor eller människogrupper inte godtyckligt försättas i en fördelaktigare eller icke-förmånligare ställning än andra. Klausulen kräver dock inte att alla människor i alla avseenden ska behandlas lika, om inte förhållandena är likadana. Grundlagsutskottet har av hävd konstaterat att det av den allmänna jämlikhetsprincipen inte följer strikta gränser för lagstiftarens prövning när syftet är att stifta lagar enligt de krav som den samhälleliga utvecklingen vid en viss tid kräver (t.ex. GrUU 20/2017 rd, GrUU 11/2012 rd). Det centrala är om skillnaderna kan motiveras på ett sätt som är godtagbart med tanke på systemet med de grundläggande fri- och rättigheterna. (t.ex. GrUU 67/2014 rd, GrUU 31/2014 rd och GrUU 46/2006 rd). Utskottet har i samband med sina olika kopplingar ur grundlagens jämlikhetsbestämmelser härlett ett krav på att skillnaderna inte får vara godtyckliga och att skillnaderna inte får bli oskäligen (t.ex. GrUU 57/2016 rd, GrUU 11/2012 rd).

Jämlikhetsbestämmelsen i grundlagens 6 § gäller i princip endast fysiska personer. Jämlikhetsbestämmelsen kan trots allt vara relevant också i bedömningen av bestämmelser som gäller juridiska personer, inte minst om bestämmelserna indirekt kan påverka fysiska personers rättsliga ställning (se t.ex. GrUU 14/2015 rd, GrUU 9/2015 rd, GrUU 40/2014 rd, GrUU 11/2012 rd, s. 2). Eftersom den föreslagna lagen i enlighet med stöd villkoren gäller verksamhetsutövare, av vilka merparten är mikroföretag och fysiska personer, är sambandet mellan lagen och en fysisk persons rättsliga ställning betydande. Därför är de bestämmelser i lagförslaget om avgränsning av de näringsgrenar som omfattas av stödet och de aktörer som är berättigade till stöd av betydelse med tanke på 6 § i grundlagen.

I grundlagsutskottets praxis har det ansetts möjligt att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna i vanlig lagstiftningsordning, om godtagbara grunder och begränsningar är nödvändiga och proportionerliga, lagstadgade och noggrant avgränsade (t.ex. GrUU 3/2014 rd, s. 3, GrUU 38/2013 rd, s. 4–5, GrUU 16/2013 rd, s. 2/1, GrUU 8/2013 rd, s. 3/1).

Kostnadsstöd enligt den föreslagna lagen kan, när stödvillkoren uppfylls, sökas av alla yrkesmässiga aktörer inom jordbruket och vattenbruket vars näringsverksamhet har påverkats av den plötsliga höjningen av priset på el och gödselmedel till följd av krigsläget i Ukraina. Primärproduktionens kontinuitet äventyras när produktionens lönsamhet försämras och rentav blir förlustbringande på grund av prisstegringen. Förändringar inom primärproduktionen har också multiplikatoreffekter på hela livsmedelskedjan.

Det förutsätts att stödmottagaren bedriver yrkesmässigt jordbruk och/eller yrkesmässigt vattenbruk, vilket i fråga om jordbruket verifieras genom att stödmottagaren omfattas av vissa jordbruksstöd och i fråga om vattenbruket genom storleken på omsättningen. Avsikten med den yrkesmässiga karaktär som förutsätts av den verksamhet som stöds är att rikta stödet till de verksamhetsutövare som i betydande grad lider av krisen i Ukraina. På grund av den yrkesmässiga karaktär som förutsätts av verksamheten och av administrativa skäl förutsätts det också att stödmottagaren har ett FO-nummer. En avgränsning enligt näringsgren och aktör är motiverad med beaktande av den centrala betydelse som primärproduktionen inom jordbruket och vattenbruket har för den finländska livsmedelsproduktionen och det finländska samhället samt deras inverkan på försörjningsberedskapen.

9.2 Skydd för personuppgifter

Betydelsen av EU:s dataskyddsförordning

I egenskap av den myndighet som avses i lagförslaget är Statskontoret skyldigt att fatta beslut och göra betalningar till verksamhetsutövaren. Med tanke på skötseln av denna uppgift är det oundvikligt att få uppgifter av Skatteförvaltningen och andra myndigheter på det sätt som beskrivs i motiveringen till 9 §. På kostnadsstöd tillämpas bestämmelserna om statsbidragsmyndighetens rätt att få uppgifter i 31 § i statsunderstödslagen.

I dataskyddsförordningen finns uttömmande bestämmelser om de lagliga grunderna för behandling av personuppgifter. I den föreslagna 9 § är det fråga om den grund som avses i artikel 6.1 c i förordningen, dvs. att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige samt om sådan utövning av offentlig makt som avses i led e i den punkten. Den rätt att lämna ut uppgifter som avses i paragrafen ska också betraktas som behandling enligt led d i den nämnda artikeln för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade, dvs. för en fysisk person som bedriver företagsverksamhet. Stödet enligt lagförslaget kan vara så viktigt för hans eller hennes liv att det uppfyller kriteriet om ett vital intresse.

Förslagets förhållande till handläggningskraven för särskilda kategorier av personuppgifter

I artikel 9 i dataskyddsförordningen tillåts i regel behandling av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening samt behandling av genetiska eller biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning.

De särskilda personuppgifter som avses i artikeln ingår inte till någon del i det utlämnande av uppgifter som avses i den föreslagna 9 §.

Hantering av dataskyddsrisiker vid utlämnande och förvaring av uppgifter

För att syftet med den föreslagna lagen ska nås är det nödvändigt att lämna ut företagsuppgifter och uppgifter om beviljade stöd från en myndighet till en annan. Dessa uppgifter lämnas inte vidare till privata aktörer och används inte för något annat ändamål. Skatteförvaltningen sammanställer de uppgifter som anges i 9 § som ett eller flera samplar. De filer som Skatteförvaltningen lämnar ut till Statskontoret som ett engångsurval är sekretessbelagda. Till den del som registren omfattar sådana personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen utgör de ett personregister enligt definitionen i artikel 4.6 i dataskyddsförordningen. Eftersom det är fråga om ett sådant personregister som avses i dataskyddsförordningen ska de dataskyddsförfaranden och andra förfaranden som förordningen förutsätter iakttas i fråga om registret. Det dataskyddsbud som utnämns till statskontoret har också i fråga om detta register de uppgifter som avses i artikel 39 i dataskyddsförordningen. Också information om registret ska fogas till statskontorets dataskyddsbeskrivning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om temporära kostnadsstöd för jordbruket och vattenbruket

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs det om partiellt ersättande av de kostnader som prisstegringen på el och gödselmedel till följd av krigsläget i Ukraina orsakar jordbruket och vattenbruket genom statliga stöd, nedan kallade *kostnadsstöd*.

Stöden betalas ut med stöd av Europeiska kommissionens meddelande 2022/C 426/01 om en tillfällig krisram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin till följd av Rysslands angrepp mot Ukraina, nedan kallad *krisramen avseende Ukraina*.

På kostnadsstöden tillämpas dessutom statsunderstödslagen (688/2001).

2 §

Statsbidragsmyndighet

Statskontoret är den statsbidragsmyndighet som avses i statsunderstödslagen.

3 §

Mottagare av kostnadsstöd

Kostnadsstöd kan beviljas

1) den som bedriver yrkesmässigt jordbruk, med vilket avses en fysisk eller juridisk person eller en sammanslutning av fysiska eller juridiska personer som bedriver jordbruk och till vilken det under stödåret 2022 har beviljats direktstöd som helt och hållet finansieras av Europeiska unionen, arealbaserade stöd som baserar sig på programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland eller nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen, vilka bestäms utifrån odlingsarealen, antalet djur, produktionsmängden, referenskvantiteten för svin- och fjäderfåhushållningen eller lagervolymen av trädgårdsprodukter,

2) en yrkesmässig vattenbrukare, med vilket avses en fysisk eller juridisk person eller en sammanslutning av fysiska eller juridiska personer som bedriver vattenbruk och vars omsättning från vattenbruket under den senast avslutade räkenskapsperioden översteg det belopp som anges i 3 § 1 mom. i mervärdesskattelagen (1501/1993).

Med vattenbruk avses i denna lag uppfödning eller odling av fisk, musslor och kräftdjur samt andra vattenlevande organismer som ägs av sökanden och där den teknik som används är avsedd att öka produktionen av dessa organismer så att den överskrider miljöns naturliga kapacitet.

Kostnadsstöd kan dessutom beviljas om besittningsrätten för en verksamhet som stöds enligt denna lag före den 30 april 2023 överförs på den som ansöker om stöd och sökanden fortsätter att bedriva verksamheten 2023.

4 §

Allmänna förutsättningar för beviljande av kostnadsstöd

Kostnadsstöd kan beviljas, om

- 1) sökanden har ett företags- och organisationsnummer (FO-nummer), och
- 2) stödet inte överstiger följande maximibelopp:
  - a) stöd för primärproduktion inom jordbruket kan beviljas till ett belopp av högst 250 000 euro,
  - b) stöd för vattenbruk kan beviljas till ett belopp av högst 300 000 euro,
  - c) det sammanlagda beloppet av stöd enligt krisramen avseende Ukraina är högst 2 000 000 euro.

Vid beräkning av de i 1 mom. 3 punkten avsedda stödens maximibelopp ska det sammantagna stöd som ett enskilt företag och företag inom samma koncern har fått och som har beviljats med stöd av krisramen avseende Ukraina beaktas.

Kostnadsstöd kan beviljas inom ramen för det anslag som anvisas i statsbudgeten.

5 §

Grunderna för bestämmande av kostnadsstöd för el

Vid bestämmandet av kostnadsstödet för el beaktas 50 procent av den mängd elenergi i kilowattimmar som mellan den 1 januari 2022 och den 31 december 2022 har köpts för vattenbruk och för sådan stödberättigande produktion som omfattas av stöden enligt 3 § 1 mom. 1 punkten. Den på detta sätt erhållna mängden el multipliceras med det företagsspecifika genomsnittspriset på elenergi utan mervärdesskatt mellan den 1 oktober 2022 och den 31 mars 2023 till den del det överstiger 13 cent per kilowattimme. När stödet beräknas beaktas högst 27 cent per kilowattimme. Med den mängd elenergi som har köpts avses det belopp utan mervärdesskatt som har betalats för den elenergi som skaffats till eldriftsstället exklusive eventuell grundavgift i anslutning till den. Det belopp som har betalats för elöverföring berättigar inte till elstöd.

Det kostnadsstöd för el som kan beviljas fås genom att det belopp som beräknats på basis av 1 mom. multipliceras med stödandelen 0,4. Från stödandelen avdras det stöd som ska betalas för samma kostnader enligt någon annan lag.

Kostnadsstöd för el betalas inte, om stödbeloppet före det avdrag som avses i 2 mom. understiger 500 euro. Kostnadsstöd för el betalas inte heller, om den mängd el som har köpts under perioden mellan den 1 oktober 2022 och den 21 mars 2023 är mindre än 25 procent av den mängd el som köpts under perioden mellan den 1 januari och den 31 december 2022. Maximibeloppet av kostnadsstödet för el är 50 000 euro per stödmottagare.

6 §

Grunderna för bestämmande av kostnadsstöd för gödselmedel

Kostnadsstödet för gödselmedel bestäms på basis av den mängd gödselmedel som har köpts av kommersiella aktörer mellan den 1 juni 2022 och den 30 april 2023 för stödmottagarens egen produktion för vegetationsperioden 2023 och på basis av det stödmottagarspecifika genomsnittspriset. Med gödselmedel avses sådana industriellt tillverkade oorganiska gödselmedel, organiska mineralgödselmedel eller organiska gödselmedel som används för åkerodling av lantbruksväxter och trädgårdsväxter på friland.

När priset beräknas beaktas det sammanlagda priset per ton på gödselmedlen utan mervärdesskatt. I kostnadsstödet beaktas den del av genomsnittspriset som överstiger 500 euro per ton, dock högst 300 euro per ton.

Det kostnadsstöd för gödselmedel som beviljas fås genom att det belopp som beräknats på basis av 1 och 2 mom. multipliceras med stödandelen 0,35.

Kostnadsstöd för gödselmedel betalas inte om stödbeloppet understiger 500 euro. Maximibeloppet av stödet är 35 000 euro per stödmottagare.

7 §

Hinder för beviljande av kostnadsstöd

Kostnadsstöd beviljas inte, om den som ansöker om stöd

1) inte har förts in i det förskottsuppbördsregister som avses i 25 § i lagen om förskottsuppbörd (1118/1996),

2) har försummat sin deklarationsskyldighet som gäller beskattningen,

3) har försatts i konkurs eller företagssanering har inletts eller om ett ärende om försättande av företaget i konkurs eller ansökan om företagssanering är anhängigt vid domstol.

Stöd beviljas inte heller om det finns uppgifter om skatteskulder för den som ansöker om stöd i det skatteskuldsregister som avses i 3 a kap. i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999) eller om den som ansöker om stöd har obetalda skatter som ska drivas in genom utsökning.

8 §

Ansökan om och beviljande av kostnadsstöd

Ansökan om stöd ska lämnas in till Statskontoret senast den 31 juli 2023.

Statskontoret undersöker rätten till stöd och beviljar stödet utifrån de uppgifter som lämnats i ansökan och de uppgifter som Statskontoret fått av andra myndigheter.

Kostnadsstöd enligt denna lag ska beviljas före utgången av 2023.

9 §

Rätt att få sekretessbelagd information

Statskontoret har trots sekretessbestämmelserna med stöd av 31 § i statunderstödslagen rätt att av andra myndigheter få uppgifter som är nödvändiga för behandlingen och granskningen av stödansökningar.

Trots sekretessbestämmelserna överlämnar Skatteförvaltningen till Statskontoret dessutom identifikationsuppgifter för de företag som är föremål för stödet, nedan specificerade uppgifter och de kontonummer för företagen som Skatteförvaltningen känner till samt följande uppgifter som behövs för beviljande, utbetalning och övervakning av stöd:

1) uppgifter om försummelse av deklarationsskyldigheten i fråga om beskattningen,

2) uppgifter om anteckningar i det förskottsuppbördsregister som förs av Skatteförvaltningen,

3) uppgifter i det skatteskuldsregister som förs av Skatteförvaltningen,

4) uppgifter om skatteskuld som har sänts för indrivning i utsökningsväg,

5) andra än i 1—4 punkten avsedda uppgifter som är nödvändiga för beviljande, utbetalning och övervakning av stöd.

10 §

Ändringsökande

Omprövning får begäras av beslut som avses i denna lag. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Bestämmelser om sökande av ändring i statsbidragsmyndighetens övriga beslut finns i statsunderstödslagen (688/2001).

11 §

Bedömning

Jord- och skogsbruksministeriet och finansministeriet bedömer effekterna av kostnadsstöden när ett tillräckligt informationsunderlag om effekterna av stödet finns att tillgå.

12 §

Subventionsbrott

Bestämmelser om subventionsbrott finns i 29 kap. 5–7, 7 a och 8 § i strafflagen (39/1889).

13 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2023.

Denna lag tillämpas på kostnadsstöd som avses i lagen också efter det att lagens giltighetstid har gått ut.

Stöd som avses i denna lag får inte betalas ut innan Europeiska kommissionen har godkänt stödsystemet.

Helsingfors den 2 februari 2023

_____

Statsminister

Sanna Marin

Jord- och skogsbruksminister Antti Kurvinen